

„Suceala negației”

Coaceste cunoaște apărarea din contrafactualitatea unei din următoare, asociată cu o dată imminul dimo, nu înseamnă și un patologic. În ceea ce dă de a avea o compre-ște ascunsă subiectuală, ca și aspectul obiectual al acelor și fi naivă încrezăca de a se schimba. Dar la marginea acestor atitudini se poate nu ne chestiona mai generală a raporturilor noastre, în modul nostru de fapt, în negativ. Nimeni nu poate contesta faptul că între jumătatea de viață și gravă frustrare a democrației ne-am aflat sub zodia unei afirmații false, dacă nu în totalitate, dacă parțial. Ai unei afirmații care nu poartă din constitutia noastră autohtonă, din liberalismul său arbitru, el dătorie sistemului exterior, obligatoriu, exprimând fapt, doar deosebit, împerecheală lui, îl îndreptă. Reacția noastră de adaptare ce se învezință într-o mare varietate de forme, de la obedienele slingerării pînă la rezistență și tăiere. Triumfalismul totalitar se răsfrântă prin milioanele afirmații tendențioase. În domeniul literaturii, ne-au fost impos-știuștilor unor idoli. Improvisați, chipuri de ipsos grosolană, modestate, ce speranță și nobilătatea mărcurilor luate de meseria înscrâură. Găsimușile criterii ale îndrumării de partid îl se substituind celor estetice și etice, falsele personălități înlocuind celor individualități prin valoare, submedioarele scrierii facând cu nepușcătă apariția celor viabile. Se „afirmă” cu tam-tam oficial um „nou” de văzut, mai rea calitate, studii de veletari și renegati. Scribili oportunisti, mulțumii celui mai favorabil, profesionisti minciunii reclamate după documentele P.E.R., pînă la situația burlăscă a înlocuitorilor în 180 de grade, ce făceau altceva decât să afirme și să se afirme, occușii fiind, prin măsurării aparatului reprezis, față de orice modalitate de negație. Un protecționism de partid și de stat, precum un climat de seră, îl ferea de disidență liberă, ca de un curent de aer ce răsiga le stinge existența artificială. Cind, în jurul anului 1965, Irania a consimțit la unele concesii, s-a manifestat o supralicitate a afirmației în sens invers. Produsele literare re-sau ișvit la o anumită distanță.

GHEORGHE GRIGURCU

VASILE PETRE FATI

Călătorie pînă la capăt

După amiază mă gindesc la mătușa mea, în mașina de noapte a cartierului. Călătoresc aproape singur, chiar și cutiuța cu coleoptere. E un semn că viața se va sfîrși odată. Cu ochii liberi privesc avionul sanitar. Azi n-o să mai vorbim despre cîrtite, în dormitoare, în berări. Un vals argentinian. Cine doarme, los, în camera portarului? Ca mustela din Troia sunt zorii umanității. Visez în statia din cimp. Cu mina mi-acopăr poemul.

Micile umbre

Micile umbre din poemul japonez. Grădăjoră de pline din parcul public, Grădina, chioscul de vară. Pălăria de pale cu flori de cimp. Peiul cum se descurcă gheata în oraș. Buncile instituții ale fericirii! Care spun nu, nu, nu. Să căre, încet, îți sierg lacrimile.

Din muntul Marocul

MĂRTURISIRI-ATITUDINI-OPINII

LEHAMITEA

Mă Kling unui prieten medic. Lui descriu ciudata stare de rău de care suferă de cîteva luni: ameliuri, palpitări, vertiguri, somnolentă. O creație stranie, statonată, mă bîntule tot timpul. O simt în cerul guri și-n toată fizica mea, ca pe o coecale. Un soi de slabie și-a cubărit în mine, o tristețe amara, care mă învăță să rămîne în ordinea și să semnifică inițială? Negășia, să nu uitam, și un act de justiție. Numai respingind pseudovările abuziv cultivate, numai reducându-le pe cele modește, circunstanțial umflate, la proporții lor reale, putem face loc valorilor contestate, prizorii, rău infelise. Numai astfel putem scoate în prim-plan valorile în care ne regăsim. Negășia, această formă iritană a afirmației, după cum spunea Victor Hugo, ne e strict necesară, chiar dacă unii văd în exercitarea ei doar „suceala”...

Boala ta drăgă, se numește LEHAMITE și este o boală care pare să se răspîndească în ultima vreme. Un fel de clumă programată cu perile și pricere și care îndeplinește să ne paralizeze voiața, nu te lasă răpusă: trezeste-te! Trezeste-te și umbă! Să vezi. Să scrie. Nu ai dreptul să te ascunzi și să faci. Scrie cu lehamitea, despărțește lehamitea care nu bîntule. Este o boală contagioasă care atacă voiața, curajul și mai cu seamă speranța. Ură, dragă mea, îmi zice. Dar nu ca un animal rănit de moarte, ci ca un puternic, care nu se lasă răpusă. Luptă. Cu arma ta care-i condeie. Decupează din cîntările realității astăzi a noastră, bucatele și asamblările intrușe de puzzle, să vezi ce-ți lese. Să te-ai ișe, îl zic, și nu mai pot suporta ce-ți lese. Mi-e lehamite! Foarte bine, astăzi trăim spus și eu! Scrie să-i trezesti și pe alții, să-i faci să se sufocă de lehamite. Pentru că mulți o trăiesc și nu și-o pot explica. Nu știu de unde îl se trage... Încă... Trezeste...! Ai dreptate, recunoști. Somnul „natunii” naște monstri! Mi-ar trebui însă să teu, un soc, să mă scoată din amorteala, să mă pună în priză. Mi-l așa scos în cale soarta chiar a doua zi.

RODICA RARAU

Palatul Al Baddi (detaliu)

CRONICA LITERARĂ Daniel Turcea: „Lacrima nu-i în zadar”

Dacă în orgoliul nemăsurat am acceptat să putem învăță de la cineva cum să trăim, atunci ar trebui să citim poezile lui Daniel Turcea. Pentru că Daniel Turcea nu numai că a trăit frumos și curat, dar și murit în lumină, înșelat de jubile și adavar.

„Stiu, vom murii, / dar că spălătoare!”

Desigur, celor care încă nu au descoperit splendoarea vieții, le-ar trebui un răzăg, cîteva ore — între două geji, între două necazuri. Într două calomii, între alții urit, ar trebui deci un răzăg pentru fericitul popas în lumina pe care, cu atită generozitate, ne-o oferă creația lui Daniel Turcea.

Recentă antologie din colecția „Cele mai frumoase poezii” a Editurii Albatros, dacă va mai fi existind prin librării, va atrage desigur atenția cu sfîrșirea și orgoliul unui vers devinț titlu volumului: „Iubire, înțelepciune, fără sfîrșit”.

Antologia selectează din primul volum al poetului („Entropia” — 1970) doar cinci poeme, pentru a retine mai multe din poezia existențială cuprinsă în volumul „Epifania” (1978) sau din poemele de dragoste publicate postum.

Există în totdeauna o pregătire de stîngere, o stare de spirit, un peisaj susținut de diafan, greu de înțeles pentru omul care a uitat sau nu a înțeles niciodată simbolismul juburii creștine.

Dragostea este înțeleasă — scrie un critic — ca jertfa de taină, mistuire de duh, pierdere în cîntărul care, la rîndul lui, e bunăvestire și bîntă asupra morții”.

Un poem intitulat „Tu” răsfîrmăște celebrul vers eminențian „nu credeam să învăță a muri vrednică” prin acorduri la fel de profunde:

„...lăsi, dacă nu iubestă / cu vinețile să-angele neroste / chiar dacă nu vei înțelege pînă la moarte, cred-mă / oricine alăt, îți esti neperțuit / o subire de peste moarte, ne-

omeneștește dragoste, / îndumnește / și deschis cerurile pînă la ultima suflare / ca tu să primești în potrul / ini-mi tale — cum cerul / nu poate cuprinde, nici spune / ca

tu să înveță să nu mai / mori niciodată”.

Persoana a două „tu” este de altfel o prezență continuă în versurile lui Daniel Turcea. Mărturisindu-se ortodox, apelind la majusculă, poetul este deci în continuu dialog cu dumnezeirea, dar la fel de bine „tu” poate fi omul: prieten sau frate sau femeia lui.

„...te rog, vino, frate / din cort să ieșim / în pînă lumi-ri”, în ceruri de har / cu nume de inger te chem iar și iar / nu trăim, n-am crezut, n-am murit în zadar”.

Daniel Turcea a murit „cu adevărat” în 1979 cînd nu împlinise 34 de ani. Cum a trăit, de fapt, stim prea puțin: o copilărie, un liceu absolvit la Pitesti, o diplomă de arhitect, o boala necurată care și mulță lumină pentru sine, pentru „cei pe care nimănui nu-i lubeste”, „biruțina celor care n-au urit”.

Sint versuri care trădează o existență de excepție. Daniel Turcea avind darură și chemarea de a scrie „despre lumină, despre inviere, despre lumenă și taină”;

„În mine singurează Ade-vărul / în mine singurează / deasupra muntei amărăciunii / și să-să schimbă la fată / cum și sint incă viu”.

Din păcate, „muntele amărăciunii” există mereu și mereu. Însă, cîntărul poetului optă să fie „tu” și nu înțeleagă de viață și de moarte:

„...ascuță-mă / am venit să-ți spun adevărul / am venit să-ți vestesc bîruița / nu vei mai gusta moartea cu tristețe / ci o vei aștepta senin / și stînd adevărul / fili bun și blind / bucuros / și neiinvins”.

Tonul și atită de sincer înțelește existența se topește în spirit, viață în moarte, moartea în viață, cîntărul în taină. Cu limbajul lui Lucian Blaga, Daniel Turcea construiește o poezie în care tristețea și luminăță de intensitatea luminii interioare. Linistea dinaintea stîngerii și copleșitoare:

„...o pace, neagrătă bucurie / și a ierărilor, a împăcarilor, iar / va străluci deasupra te-chermare / și, spune-mi, lacrima nu-i în zadar”.

MARIANA SIPOS

poemă, pentru a retine mai multe din poezia existențială cuprinsă în volumul „Epifania” (1978) sau din poemele de dragoste publicate postum.

Există în totdeauna o pregătire de stîngere, o stare de spirit, un peisaj susținut de diafan, greu de înțeles pentru omul care a uitat sau nu a înțeles niciodată simbolismul juburii creștine.

Dragostea este înțeleasă — scrie un critic — ca jertfa de taină, mistuire de duh, pierdere în cîntărul care, la rîndul lui, e bunăvestire și bîntă asupra morții”.

Un poem intitulat „Tu” răsfîrmăște celebrul vers eminențian „nu credeam să învăță a muri vrednică” prin acorduri la fel de profunde:

„...lăsi, dacă nu iubestă / cu vinețile să-angele neroste / chiar dacă nu vei înțelege pînă la moarte, cred-mă / oricine alăt, îți esti neperțuit / o subire de peste moarte, ne-

omeneștește dragoste, / îndumnește / și deschis cerurile pînă la ultima suflare / ca tu să primești în potrul / ini-mi tale — cum cerul / nu poate cuprinde, nici spune / ca

Dreptatea LITERARĂ

CRISTIAN TEODORESCU

SANITARUL

Nu răta, o mină de om, și la răzbăt la București — ar vrea și altii. Îi ia Marica moșsa, la spital la ea, că are nevoie de dăstăt care să care tăga. Se duce multu (altfel nu face gura), se bagă brancardier și intră în vorba cu frizerul spitalului. Astăzi avea clientul lui. Sîni osmeni săraci, care zăpătă spitalul cu lunile. Vin să-i mai vadă și lor; nu stau netunși, se ducă la frizer să-și rotunjească. Astăzi ar trebui la drept vorbind, să bărbierescă lumea înainte de operație; tunul și bărbierul pe față li vin pe desupra. Puturosul nu se mai bagă la bărbierul astăzi. Ia-pus pe Nitu. Vine cîță el în salon și se asează lîngă tine. Știe că te operezi, că-ți

vine rîndul. Se informează cum se cheamă și te lea la fix. El își întoarce situația, nea-bile, nici cred că răspunde la bună-ziuă. Cum să-ți se răsuinează porcul nici de te-mei? Se uită femeia la el, un mal nimic cu ochi, să nu zici altă vorbă, și trecut! Stă. Bărbierescă Nitu și așteaptă, că femeia să-l întrebe cum o să operație. Îi simte de la tarcă. — E bine. Vîne unul mai înalt și te adorame, te iau eu după aia și gata. Și doctorul? — Doctorul te taie niște, că n-are încotro, dar te coase la loc după aia. Tot ce trebuie e să fi bine pregătit, adică bărbierul astăzi să fie bine facut și să dormă înștiință. Cind se trezeste din femeia cu ochii de Nitu. Îi spune el să nu dea din cap, c-o-s-o doară totă viață dacă mișcă, li dă

apă și pielea. Cind face femeia ochi de-a binele, iar vîne Nitu. — Fii linistită, căci scăpat. Ce-al avut să fie la dusmani. Il ia fisa de la casă și îl dă lui patului, i-o cîștește. Il întrebă femeia ce-l-a zis. El, al dracului, nici nu cîștește. — E de bine. Zice că-i de bine și cui mai are mult. Cind femeia din spital, pînă să se ducă după haline, îliese femeia pe loc, ia de la rude și se întoarce, îmbrăcată, și-l

Cu bărbat o la scurt, ca la armată. Trage bă, ismăna!

Nu măinici nimic, că mă înținește, să-ți operezi, să-ți înțeles? Să-ți semnează că într-o situație, să-ți se întoarcă lucrurile în spital, că a facut și a dres la C.A.P. și are dreptul să lucreze în București, bărbardier la Spital. Tine și el atenșul, că totă lumea, dar pot să stii? Pe de o parte mititel și bleg și pe de alta...

JUNON

ROZA VÎNTURILOR

ALI SKALI

Din poezia Marocului

În desert mă voi închiide

In desert mă voi închiide
Cintarea acasta nu cred că mi-e mie hărăzită
Eu am întărit și nu dibuiesc calea ușoară
Mi-am pierdut patima — pasiunea trufăză
Nici gust, miroș, pipăit
O camilă ride de mine,
să-mi pun niste dînti.
Mort de două săptămâni
mă sfîesc să vorbesc cu voi.

Un cal vine din Orient

(...)

El trăiește
Silueta neagră a unui cal
Se intinde înaintea lui
Imensă și mișcătoare
Iși căută rivalul
Cu imaginea sa provocatoare
Care sfidează
(...)

Energia sa și onoarea — sănii
Se bat împreună cu Don Quijote
Impotriva unui dușman imaginar
(...)

A fost un cal magnific din Orient
Iată-l! Impulsiv și incoherent.

Traducere și adaptare:
TONI VASILACHE

Piesă din Marakesch

MUZICA ROTATIVELOR

